

ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET

Gróf Mikó Imre sírjának megkoszorúzása az E. M. E. fennállásának 75-ik évében.

Mély hódolattal helyezem az Erdélyi Múzeum-Egyesület koszorúját nagy alapítónk, *gróf Mikó Imre*, sírjára, az Egyesület fennállásának 75-ik évében.

Ezzel tanúbizonyságot kívánunk tenni alapítónk sírjánál arról, hogy az ő fáradozásai és áldozatai nem voltak hiábavalók, mert az általa 75 évvel ezelőtt elvetett mag nem esett terméketlen talajba, hanem terebélyes fává növekedett, a körülötte tomboló viharokban is szilárdan áll, s Egyesületünk alapítónk szellemében ma is terjeszti a magyar kultúrát.

Eljöttünk, hogy hitvallást és ünnepélyes ígéretet tegyünk ennél a sírnál, hogy minden erőnkkel és tehetségünkkel védeni és fejleszteni fogjuk ezt az intézményt, elpusztulni nem engedjük, hogy amit őseinktől örököltünk, azt tisztán és sértetlenül adhassuk majd át gyermekeinknek.

Eme hitvallásunk megpecsételése legyen ez a koszorú, amelyet *Mikó Imre* sírjára helyezünk.

1935. február 17-én.

Br. Jósika János
alelnök.

Elnöki megnyitó

az E. M. E. 1935. február 17-i közgyűlésén.

Tisztelt Közgyűlés!

A mai közgyűléssel zárul az Erdélyi Múzeum-Egyesület működésének 75-ik éve. Ha nem is tudtuk a mostoha körülmények miatt oly méltóan megünnepelni ezt a jubileumi esztendő, mint ezelőtt 25 évvel a félszázados évfordulót, azért mégsem tűnt el nyomtalanul Egyesületünk e nevezetes dátuma. A múlt év augusztusában tartott vándorgyűlésünket ennek az évfordulónak szenteltük, a mai napon pedig alapítónknak, *gróf Mikó Imrének*, sírját megkoszorúztuk és közgyűlésünk programjába egy érdekes előadást vettünk fel, amely az elmúlt 75 év tudományos működéséről számol be.

Ha most a 75 év végén összehasonlítást teszünk az alapítást megelőző évekkel, több közös vonást találunk. Akkor sem tudták mindjárt megérteni országunk vezetői, hogy egy kultúrintézmény lehet nemzeti, de azért a kultúrának mindenkire kiterjedő és átfogó erejénél fogva hozzájárult az összeség művelődésének fejlesztéséhez és éppen ezért minden országnak érdeke a nemzeti kultúrintézmények támogatása.

Akkoriban gróf Mikó Imre áldozatkészségének és lankadatlan fáradozásának volt köszönhető, hogy a hatalmon lévők elfogultságát az Erdélyi Múzeum-Egylettel szemben le tudta küzdeni.

Most 75 év után hasonló helyzetbe kerültünk, mint voltunk az alapítást megelőző időkben. Kormányaink állandóan kifogásolják magyar alapon való tudományos működésünket és viszonyunk az állammal még a mai napig sem nyert végleges rendezést. Pedig az ezen a területen élő nemzetek kultúráit olyan ékszerhez lehet hasonlítani, amely közös keretben, különböző színekben tündököl ugyan, de éppen eredetiségénél és változatosságánál fogva annál értékesebb. A nemzeti kultúráknak is mindig meg kell találniuk a szellemi kapcsolatot más nemzetek kultúrájával, hogy egymást támogatva és kiegészítve mindenik külön-külön és együttvéve járuljon hozzá az emberiség boldogításához. Ezért a mindenkori kormányoknak meg kell érteniök, hogy Egyesületünk magyar és ettől nem tágítunk, de azért kiegészítő részei és munkatársai kívánunk lenni az ország tudományos fejlődésének és építő munkájának.

Ha ezt belátják és megszívlelik, akkor nem fognak akadályokat gördíteni működésünk céljára, sőt elsőrendű kötelességüknek fogják tartani, hogy munkánkat támogatva, igénybe vegyék a bennünk rejlő energiákat és tehetőségeket az ország kulturális fejlődésének javára. És ha ezt elérjük, akkor 75 éves fennállásunk után bizakodva nézhetünk a jövő elé, mert magyar jellegünket megtartva, tovább folytathatjuk tudományos működésünket nemcsak az itt élő magyarság, hanem az egész ország javára.

Ezzel a szívből jövő, meleg óhajtással van szerencsém a közgyűlést megnyitni.

Br. Jósika János
alelnök.

Főtitkári jelentés az Erdélyi Múzeum-Egyesület 1931–1934. évi tudományos kiadványairól.

Az 1934. évben Egyesületünk tudományos munkássága kiszélesedett az Orvostudományi Értesítő megindításával, s így az *Erdélyi Múzeum*, amely eddig valamennyi szakosztályé volt, ettől az évtől kezdve a bölcsészeti, természettudományi és a jogtudományi szakosztály közlönye maradt. Az orvostudományi rész kiválásával természetesen következett be folyóiratunk XXXIX. kötetének némi terjedelmi csökkenése, de így is az 1934. évi V. új évfolyam 25 ívet, azaz kereken 400 lapot tett ki. Ehhez járul ebben az esztendőben a tizenkettedik vándorgyűlésünk *Emlékkönyve* 11 és 1/2 ív terjedelemben és az *Erdélyi Tudományos Füzetek* sorozatának a 62. számról a 72. számra szaporodása. E kiadványaink költségeit a bevételeink hiánytalanul fedezték. Közleményeink az idén is nem egy új és jelentős eredménytel gazdagították a magyar tudományosságot.

Az első ötéves ciklus elteltéül alkalmas adhat a visszatekintésre, végzett munkánk eredményeinek számbavételére. Köztudomású dolog, hogy 1917-ben megszűnő az *Erdélyi Múzeum*, közérdekű tudományos folyó-

irat nélkül talált bennünket az uralomváltás. 1924-ben egyéni vállalkozásból megindult az *Erdélyi Irodalmi Szemle* a tudományos törekvések fölvetélére s azzal a gondolattal, hogy segítsen áthidalni azt az átmeneti időt, míg a magyar tudományosság irányítására hivatott Erdélyi Múzeum-Egyesület újból erőre kaphat feladatának betöltésére. Amikor ez 1930-ban bekövetkezett, az Erdélyi Irodalmi Szemle készséggel adta át helyét a nagymultú Erdélyi Múzeumnak. Most már az volt a feladat, hogy az új életre keltett folyóirat, alkalmazkodva a megváltozott viszonyokhoz, a magyar tudományosság irányát Erdélyben megszabja. Külsőleg ez abban nyilatkozott meg, hogy az Erdélyi Múzeum, amely eredetileg a bölcsészet, nyelv- és történettudományi szakosztály folyóirata volt, az Egyesület valamennyi szakosztályának hivatalos közlönye lett. Anyagi és szellemi okok kívánták meg tartalmának valamennyi tudományszakot felölelő enciklopedikus összetételét. De nagy átalakuláson ment át a folyóirat belsőleg is, amennyiben kizárólagosan az Erdély szellemi életével kapcsolatos kérdések tárgyalására és megoldására törekedett. A megváltozott helyzet és az idők szelleme hozta magával, hogy az Erdélyi Múzeum speciális erdélyi tudományos folyóirattá változott át. Az utókorra bízunk annak megítélését, hogy helyesen jártunk-e el, s főképen azt, vajjon sikerült-e folyóiratunkat olyan színvonalra emelni, hogy az egyetemes magyar tudományosságon át az európai kultúrába szervesen belekapcsolódjék.

Az Egyesület az Erdélyi Irodalmi Szemle vállalatát, az Erdélyi Tudományos Füzeteket is, átvette kiadásába s e sorozat öt év alatt a 21. számról a 72. számra emelkedett. Bár ezek a füzetek nem önálló kiadványok, csupán a folyóirat egyes tanulmányainak különlenyomatai, mégis figyelemreméltók, mert általuk a tudományos eredményeinket szélesebb körben sikerült terjesztenünk. 1931-ben az Egyesület ismét megkezdte a vándorgyűlési Emlékkönyvek kiadását, amely 1913-ban a hetedik vándorgyűlési Emlékkönyv megjelentetésével állott meg. Az elmúlt öt év alatt négy Emlékkönyvet adott ki az Egyesület s ezzel Emlékkönyveink száma 12-re szaporodott.

Az Egyesületnek a magyar tudományosság érdekében kifejtett áldozatos tevékenységét jellemzően mutatja néhány összefoglaló adat. Az *Erdélyi Múzeum* új öt évfolyama 1930-tól 1934-ig 141 és $\frac{1}{2}$ ív terjedelmet, azaz 2268 lapot tett ki. Megjelent benne 395 tudományos közlemény. Ugyanezen idő alatt 52 tudományos füzetet bocsátottunk ki 75 ív, azaz 1200 lap terjedelemben. A négy Emlékkönyvünk 46 és $\frac{3}{4}$ ív terjedelemben 748 lapon 107 közleményt foglal magában. Az öt év összes tudományos kiadványai tehát 263 és $\frac{1}{2}$ ívre, azaz 4216 lapra terjednek és 554 tudományos közleményt tartalmaznak. Ez közel másfélmillió költséget (1.447.811 L.) jelent, amelynek mintegy a 60%-át (824.000 L.) az Egyesület áldozatkészsége fedezte. Megemlíthetjük még azt is, hogy 134 belföldi és külföldi tudományos folyóirattal sikerült kapcsolatot teremteni, s így a nemzetközi tudományos élet figyelmét Egyesületünkre irányítani.

Ezeket az adatokat az ötéves ciklus lezártakor azzal az önérzettel szögezheti le Egyesületünk, hogy a magyar tudományos törekvések átmentése és újabb megalapozása érdekében minden lehető megtett Erdélyben. Természetesen a kívülről szemlélőnek, aki az erdélyi magyar tudományosság

mai sok kívánnivalót mutató állapotáért az Erdélyi Múzeum-Egyesületet akarja felelőssé tenni, nem szabad figyelmen kívül hagynia, hogy a munka szervezésének csak az első lépésénél tartunk és nem szabad megfélemlenie az anyagi és szellemi erőinknek helyzetünkben a következő korlátozottságáról sem. Minnekünk nincsenek laboratóriumaink, tudományos intézetek, nincsenek eredményeket biztosító kényelmes állásaink s bizony még a tudományos eszközök, a könyvek és folyóiratok sem állanak a kívánatos mértékben rendelkezésünkre. Minnekünk minden lépésért egyéni anyagi és szellemi áldozatot kell hoznunk, minden eredményért súlyos küzdelmeket kell vívnunk. De ilyen küzdelmes módon is tovább vinni ezt a munkát, csüggedetlenül és kitartóan, kötelez minket őseink nagy példát mutató eleven hagyománya és kötelez a háromnegyedszázados multunk, ahová erőt meríteni ma és mindig bizalommal tekintünk vissza.

Dr. György Lajos
főtítkár.

Jelentés az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvostudományi Szakosztályának Értesítőjéről.

Az Orvostudományi Szakosztály hálás köszönettel vette az E. M. E. 1934 február hó 24-én tartott közgyűlésének azt a határozatát, mely szerint szakosztályunk 1934 január 1-től kezdődőleg munkálatait önálló kiadványban jelentetheti meg. Eddig a szakosztály dolgozatai az E. M. E. szakosztályainak közös kiadványában, az *Erdélyi Múzeumban*, jelentek meg.

A közgyűlés a kiadvány költségeire 35.000 lejt állapított meg. A központi választmány a szerkesztés munkálatainak elvégzésére a szakosztály elnökét és titkárát kérte föl.

Az Orvosi Szakosztály a 15 év előtt megjelent önálló kiadványához hasonlóan *Értesítő* címen jelentette meg új kiadványát a régihez hasonló formában és alakban. A nyomdai munkát a Grafic Record helybeli nyomdávalalattal végeztetett el, amely cég a pályázat alkalmával a legkedvezőbb ajánlatot tette volt. Az *Értesítő* címlapján a közgyűlés határozata értelmében kiadoul az Erdélyi Múzeum-Egyesület szerepel. A 241 oldal terjedelmű füzet előszavában (8 oldal) történelmi visszpillantást adunk az E. M. E.-ről és az Orvosi Szakosztályról 1919-től 1934 január 1-ig. 232 oldalon beszámolunk Szakosztályunk 1922—1932. évi tudományos működéséről, jegyzőkönyvek alakjában. Az Évkönyv bizonyossága szerint 10 év alatt 65 tudományos előadást tartottunk, melyből eredeti előadás volt 59, referátum 19, betegbemutató 20, hozzászólás 85.

A 15 íves és 2 oldalas mű nyomdai költsége füzéssel, szalagozással együtt 250 példányszámban 31.350 lejbe került, mely összeget a részünkre kiutalt 35.000 lejből fizettük ki. A részletes elszámolást benyújtottuk a központi választmánynak.

Dr. Veress Ferenc és Dr. Koleszár László
szerkesztők.

Titkári jelentés az Erdélyi Múzeum-Egyesület 1934. évi működéséről.

Az 1934. év nevezetes évforduló az E. M. E. történetében. Hosszú és nehéz, de az akkori idők gátló akadályai ellenére is mindig megújuló és célját nem tévesztő küzdelem után ezelőtt 75 évvel, 1859-ben, hívták életre az erdélyi művelődésnek e nevezetes magyar intézményét. Akik az alapítás történetét ismerik, könnyen megállapíthatják, mi adott lankadatlan erőt a szívós küzdelemre az alapítók lelkes taborának, elsősorban *gróf Mikó Imrénének*. Világosan látták, hogy Erdély magyarságának fennmaradása csak úgy biztosítható, ha művelődése széles rétegekben elmélyül s a tudományok előbbrevitelében a nyugati népekkel versenyezve vesz részt. E cél elérésére alkalmasnak a múzeum társadalmi alapítását és fenntartását és a múzeumot fenntartó egyesület kebelében alakítandó osztályok létesítését vélték, mely osztályok a tudományművelésen kívül széleskörű társadalmi tevékenységet is hivatva voltak kifejtetni. A szükséghez képest tehát a cél is széles horizontra tekintett, mely az idők folyamán a tárak és szakosztályok teljes kifejlődésével mindinkább bővült és kiteljesedett. Az E. M. E.-hez hasonló intézmények, melyek céljuk megvalósítását csupán társadalmi úton keresték volna, nemcsak a magyar nyelvterületen, hanem a jobb társadalmi megszervezettséggel bíró nyugati országokban is alig találhatók. Legtöbbjüknél a múzeumi és akadémiai célok szolgálatára más-más intézmények alakultak s azokat is külön-külön csak hatalmas állami támogatással tudták és tudják fenntartani. Ennek a többirányú feladatnak és célnak megvalósítása az E. M. E. életében is időnként több-kevesebb nehézséggel járt főleg anyagiakban, de a múzeumi vagy akadémiai cél előbbrehozása is többször vitára adott alkalmat. Megállapítható, hogy az Egyesület élete és működése általában a szerint alakult, hogy a múzeumi vagy az akadémiai gondolat került-e előtérbe, de végeredményben mindig sikerült megtalálni a kiegyeztetést s így az alapítás szellemében való működést. Hogy ez a működés milyen volt a 75 év alatt, arról szerény képet az anyagiak miatt szűkre szabott Emlékkönyv fog adni, melyet az E. M. E. a nevezetes évforduló alkalmából a folyó évben remélhetőleg meg fog tudni jelentetni.

Napjainkban, midőn a kényszerű helyzet parancsolóan csak az akadémiai gondolat szolgálatát teszi lehetővé, mert hiszen az E. M. E. gazdag gyűjteményeinek kezelésébe, sőt gyarapításába is magának a tulajdonosnak ez idő szerint alig van szóbajöhető beleszólása, az 1934. évben végzett tevékenysége is főleg ilyen irányú lehetett s csak kisebb mértékben tudta a gyűjtemények gyarapításával a múzeumi gondolatot szolgálni. Nem adhatjuk azonban fel a reményt, hogy a jobb belátás és a jog köteles tisztelete végre e helyzeten változtatni fog, s megtalálva az államot és egyesületet is kielégítő megoldást, az E. M. E. ismét a multhoz hasonló működésről tehet jelentést évi beszámolóiban.

Az 1934. polgári évben a vándorgyűlésen és az ezzel kapcsolatos orvosi kongresszuson elhangzottakkal együtt összesen 82 előadást tartottak az Egyesület szakosztályai. Ezek közül 43 volt népszerűsítő, 39 pedig szakelőadás. Az egész év folyamán fennálló ostromállapot és cenzúra miatt

nem sikerült megtartanunk összesen 18 népszerűsítő és 6 szakelőadást. Különösen a szellemtudományi szakosztályok akadályoztattak működésükben, de több esetben a természettudományok körébe tartozó előadások megtartására sem kaptuk meg a szükséges engedélyt. Nem ünnepelhette meg az Egyesület a bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi szakosztály népszerűsítő előadása keretében Báthory István, Szenczi Molnár Albert, Kőrösi Csoma Sándor jelentős évfordulóit, de ugyanez a szakosztály nem értekezhetett „Arany János egyéniségének és költészetének nevelő értékéről“, nem mutathatott be „XVII. századbeli ismeretlen magyar verses emlékeket“ és nem ismertethette meg Schweitzer Albertet. A természettudományi szakosztály elnöke nem számolhatott be az 1933-as amerikai természettudományi kongresszuson szerzett tapasztalatairól s a szakosztály egy másik előadója nem tarthatott előadást „A koralloktól a korallokig“ címen. Sőt az orvostudományi szakosztály elnökének „Poikyloderma atreplicans“ című szakelőadását sem engedélyezték. Ezekon kívül az előadásokat sok esetben azért nem lehetett megtartani, mert a két héttel azelőtt beadott kérésre az engedély nem érkezett meg az előadásnak már ujságokban is hirdetett idejére. Az ilyen körülmények azzal a kellemetlenséggel jártak, hogy az előadásra megjelent közönséget már csak a helyszínen lehetett értesíteni az előadás elmaradásáról. Ennek többszöri megisméltődése lassanként még legkitartóbb hallgatóságunkat is elszoktatta az előadások látogatásától, úgyannyira, hogy az előadássorozat utolsó előadásait ezen ok miatt voltak kénytelenek levenni napirendről a szakosztályok. Egy esetben a természettudományi szakosztály előadójának abból voltak kellemetlenségei, hogy az ellenőrző hatóság kiküldöttje az előadást illusztráló régi szemléltető képen a rák véreire mutató színekben a kéket a zölddel tévesztette össze túlbuzgóságában. Mindezeket a sérelmeket az Egyesület a belügyminisztériumnak és a Román Tudományos Akadémiának tudomására hozta, kérve panaszában a tudományos működést akadályozó helyzet megszüntetését, illetőleg az Akadémiától az Egyesület tudományos működése számára a pártfogást. A beadott panaszok eredményének kell tekintenünk, hogy az ezen ügyben dr. Dunca Jenő prefektus úr által kért felvilágosítás megadása után az 1934. év karácsonya előtt megindult ciklusban az előadásokat mind engedélyezték. Sajnos, a karácsony utáni előadásokra vonatkozólag már nem mondhatjuk el ugyanezt.

Az *Erdélyi Múzeum* című folyóiratunk 400 oldal terjedelemben két összevont vaskos kötetben jelent meg. A folyóirattal kapcsolatos *Erdélyi Tudományos Füzetek* sorszáma 62-ről 72-re emelkedett az év folyamán.

Az Egyesület kiadványainak terén fontos újítás történt ez évben. Az uralomváltozás óta először jelent meg ismét az *E. M. E. Orvostudományi Szakosztályának Értesítője*. A 241 oldalas könyv megtartva régi alakját, rövid bevezetés után az 1922. és 1932. évek között eltelt időkben tartott orvostudományi szakülések jegyzőkönyveit közli. Az *Értesítő*t a szakosztály elnöksége ingyen szándékozik megküldeni a szakosztály munkásságában résztvevőknek és az Egyesület azon orvostagjainak, kik tagsági kötelezettségüknek eleget tettek, valamint a bel- és külföldi nevesebb orvostudományi egyesületeknek és kórházaknak. Hisszük, hogy az Egyesület nehéz

anyagi helyzete mellett is meghozott áldozata bő erkölcsi kárpótlást jelent, mert egy fontos tudomány hathatós szolgálatát tette lehetővé.

Megjelent 182 oldalon, a szokott nagyalakban, az 1933-ban tartott vándorgyűlés *Emlékkönyve*. Az Emlékkönyvet ingyen küldöttük meg az igazgató és alapító tagoknak, valamint azon rendes tagoknak, kik tagsági díjukat az 1933. évre az Emlékkönyv megjelenéséig kifizették.

Végre sikerült Egyesületünknek 39.361 lej beszerzési áron egy modern felszerelésű Zeiss-Ikon vetítógépet vásárolni. A választmány felkérésére a beszerzést dr. Koleszár László szakosztályi titkár volt szíves eszközölni. A választmány határozata értelmében a vetítógép az orvostudományi szakosztály őrzetében van, de mindegyik szakosztálynak bármikor akadálytalanul rendelkezésére áll.

A népegészségügy előmozdítására az Egyesület 50 példányban, 5000 lejért, megrendelte a *Magyar Népegészségügyi Szemlét* s azt ingyen küldötte meg 50 falusi papnak és tanítónak. A szétküldést, a kész kiadások megtérítése mellett, a Magyar Nép hetilap szerkesztősége volt szíves vállalni, miután a választmány a küldésre előterjesztett címeket jóváhagyta.

Az E. M. E. tagjai ez évben is ingyen látogathatták a helybeli Egyetemi Könyvtárt, ha tagsági igazolványt tudtak felmutatni. A tagsági igazolványt kérésre mindazok megkapják, kik az előző évre tagsági kötelezettségüknek eleget tettek. Ily módon az Egyesület igazgató, alapító és tagsági kötelezettségüknek eleget tett rendes tagjai, akik tehát évi 100 lej tagsági díjukat kifizették, nemcsak ingyen kapják az Egyesület általános értékű kiadványait és 100 lejjel olcsóbban rendelhetik meg az Erdélyi Múzeum folyóiratot, továbbá az orvostagok ingyen kapják az Orvostudományi Szakosztály Értesítőjét, hanem az Egyetemi Könyvtár látogatásán is 200 lejt takarítanak meg. Ingyenes volt a belépés összes előadásainkra. Oly előnyök, melyeket ritka egyesület nyújthat tagjainak, de amelyeket az E. M. E. a tagdíjából befolyó összeget sokszorosan meghaladó áldozat mellett is készségesen nyújt a tudomány és művelődés terjesztése érdekében.

A tárigazgatók és a tárvizsgáló bizottságok jelentése szerint az 1934. évben a gyűjteményekben a következő gyarapodások voltak:

A könyvtár 72 művel gyarapodott 194 kötetben. Ebből vásárlás 13 mű 13 kötetben, 2833 lej értékben. Adomány 17 mű 41 kötetben, 41 mű 137 kötetben pedig nemzetközi csere útján jutott a könyvtár birtokába. Ezenkívül adományozás folytán 42 drb. gyászjelentéssel és 780 színlappal, nemzetközi csere útján pedig 31 kötet folyóirattal gyarapodott a könyvtár. 141 kötet könyv kötésére 3857 lejt, 17 kötet kötésére pedig 1300 lejt fordítottak. A levéltár gyarapodásában legjelentősebb a Szacsvey Zsigmond birtokos letétjeként bekerült Magyarnagyzsombori Sombory család egyik ágának levéltármaradványa, mely a 400 darabot meghaladja s amely Orosz Endre elemi iskolai nyug. igazgató szíves közvetítése útján került levéltárunkba. Ugyancsak Orosz Endre igazgató volt szíves e családi levéltár anyagát teljesen ingyen rendezni, így az anyagot már rendezve küldhettük át levéltárunkba. E családi levéltár megszerzése azért is fontos, mert több mint tíz év óta ez az első letét levéltárunkban. Vásárlás útján szerzett meg a levéltár 1 drb. XV. századból (1465), 2 drb. XVI. századból (1539, 1577)

és 2 drb. XVIII. századból való helybeli céhokmányt. Ezek már csak azért is értékesek, minthogy a timárcég azon megmaradt ritka irataiból valók, melyek az 1876-i nagy tűzvész alkalmával megmenthetők voltak. A Jakab Elek „Kolozsvár története“ oklevéltárában csak 1 van kiadva belőlük. Vétel útján szerezte meg a levéltár egyik erdélyi Széki-család 1652. jan. 6-án kiadott címereslevelét, továbbá néhány helybeli színésznek arcképét és jelmezes fényképét. — A levéltár rendezési munkálataiban a levéltáros a gróf Gyulay és Kuún egyesített családi levéltárat vette rendezés alá s az oklevél- és irományanyagot a missilis levelektől 1840-ig el is különítette. A munkát azonban a munka közben kapott fertőzés miatt el kellett halasztania melegebb időkre, amikor nyitott ablakok mellett lehet dolgozni. Megkezdődött a Bánffy (I. nemzetségi) nagy levéltár anyagának szétválasztása, osztályozása és rendezése is. A kisebb családi levéltárak közül a Vadadi Kövendy család levélnyelve került teljes időrendbe. A levéltárat ez évben is sokan keresték fel különböző irányú kutatások céljából s mindig eredménnyel.

A kéziratár érdekes anyaggal gyarapodott. Özv. Beregszászi (Nagy) Lászlóné dr. Gyalui Farkas nyug. könyvtárigazgató közbenjárására könyvtárunknak adományozta néhai férjének helybeli színházi műsorjegyzékét (1884—1931.) Két vaskos kötet színlap- és más színházi nyomtatványgyűjtemény is hozzátartozik az adományhoz.

A Régi Magyar Könyvtár elrendezésében is javulás állott be. Ugyanis a könyvtárigazgató intézkedéséből kifolyólag az az Egyesület tulajdonát tevő piros cseresznyefa üveges szekrény, mely eddig a tanári olvasóban volt s melyet annak idején özv. Árkossy Lajosné ajándékozott néhai édesapjának könyvtárával együtt a Múzeumnak, a Régi Magyar Könyvtár céljára adatott át. Így az anyag $\frac{2}{5}$ része (1640-ig) kellő és időrendi elhelyezést nyert. Vajha anyagi áldozatok árán is, vagy valamely nemeslelkű ajándékozó jóvoltából sikerülne a többi anyagnak is a szükséges elhelyezését biztosítani, hogy az eddigi zsúfolt, kétsoros elhelyezés megszüntethető volna.

A közgyűlés elismerve a könyvtárban folyó derekas munkát, Barbul Jenő könyvtárigazgató úr kérésére az azelőtt is több év óta folyósított 10.000 lej rendes dotáción kívül 10.000 lej rendkívüli segílyt állapított meg az 1934. évre a levéltár anyagának konzerválására. Az igazgatóság felvette pénztárunkból az egész összeget, sajnos azonban a rendkívüli segílyt nem tudta felhasználni, mert nem sikerült engedélyt szereznie a konzerváláshoz szükséges japán papír behozatalára. A könyvtárigazgatóság kéri a választmányt és közgyűlést, hogy a felvett tízezer lej rendkívüli segílyt hagyja meg eredeti rendeltetésében, mert reméli, hogy a szükséges japán papírt rövidesen sikerül beszereznie.

Az Erem- és Régiségtár igazgatósága a felvett dotációt és az ezen tár célját szolgáló alap kamatait konzerváló anyagok beszerzésére és a konzerváló külön munka díjazására fordította. A tárvizsgáló bizottság a tárban levő példás rendről tesz jelentést. Csupán a folyamatban levő építkezés miatt került a lapidárium egy része az udvarra s nyertek egyes múzeumi tárgyak ideiglenes elhelyezést. Remélhetőleg az építkezéssel megfelelő elhelyezést nyer majd a néprajzi gyűjteményeknek eddig a padláson maradt része is. A tárban ez évben csak az a 6 drb. XVIII. századból való cserépedény hozott gyarapodást, melyet Fekete János birtokos ajándékképpen,

mint az „egeresi Bocskay-kastély“ területéről előkerült tárgyakat, az Egyesület küldött át Régiségtárába. E tárgyakat is Orosz Endre elemi iskolai igazgató buzgósága juttatta az Egyesület tulajdonába.

Nem mulaszthatjuk el, hogy e helyen is hálás köszönetet mondjunk Szacsvey Zsigmond, Fekete János és özv. Beregszászi Lászlóné nemes gondolkodású ajándékozóknak, valamint dr. Gyalui Farkas és Orosz Endre uraknak, kik közbenjárásukkal lehetővé tették, hogy az előbb említett tárgyak Egyesületünk birtokába jussanak. Mindketten már több ízben adták bizonyosságát, hogy az E. M. E. érdekét önzetlenül szolgálják. Mily sokat jelentene Egyesületünknek, ha e példák nagyobb körben követésre találnának. Mennyi régi iromány, levélananyag, gyászjelentés és más, a gyűjteményekben értékkel bíró anyag semmisül meg még napjainkban is a hozzánemértés és nemtörődés miatt. Példa erre a néhány hónappal ezelőtt városunkban való elpusztulása egyik tekintélyes erdélyi család levéltárának, melynek csak kisebb részét sikerült a papírhalomból ugyancsak Orosz Endre úr buzgósága következtében megmenteni s amely a készkiadások megtérítésével, tehát igen kicsi áldozattal, szintén gyűjteményünket fogja gyarapítani. Garancia erre Orosz Endre igazgató úr ígérete.

Az Állattár megvizsgálására kiküldött bizottság jelentése szerint a tárban jelenleg nagy rend van. Megszüntek a tavalyi jelentésben kifogásolt állapotok, melyek a gyűjteményt komolyan veszélyeztették. A kitömött állatok, preparátumok és állatbőrök kellő konzerválása befejezést nyert, sehol molyosodás nem tapasztalható. A nyár folyamán a nagyteremben a vízvezetéki nyomócsövet s a levezető csatornát is átszerelték s ezzel megszűnt az átnedvesedés és a gyűjtemény veszélyeztetése. A Múzeum-kerthben levő Mikó-szobor talapzatát is kijavították s így a szobor további veszélynek kitéve nincs. A tárigazgató jelentése szerint az Egyesülettől kapott dotációt részben a konzerváláshoz szükséges anyagok beszerzésére fordították, 2628 lejt pedig Epure munkafőnök kapott a Fekete-tenger partvidékén végzett állattani kirándulások céljára. A gyűjtött anyagot preparálás után a gyűjteményben helyezték el.

A Növénytár megvizsgálására kiküldött bizottság szintén a tárban uralkodó rendről tesz jelentést. Az a földszintes épület, melyben az Erdélyi Múzeum gyűjteménye is van, építkezés alatt áll, két emeletet kap s tavasszal az Egyesület gyűjteményei is az első emeletre kerülnek, ami a nedvesedés elkerülése céljából üdvös intézkedés. A bizottság kiemeli még az épület feltétlen tűzbiztonságát. A tárigazgató és a bizottság jelentése szerint az Egyesülettől kapott dotáció egy részét, 2250 lejt, az igazgatóság Oanea Filomida szakvizsgázott tanárjelöltnö alkalmazására fordította az algák rendezésére, minthogy e gyűjtemény teljesen rendezetlen állapotban volt. Növénygyűjteményünk hosszú idő után ez évben némi gyarapodást is mutat a néhai Németh Ferenc egyet. asszistens hagyatékából megvett 6 vaskos fasciculus herbáriummal. A dotáció többi részét az igazgatóság konzerváló szerek vásárlására fordította.

A tárigazgatók a dotáció felhasználásáról szóló jelentésükhöz eredeti nyugtákat csatoltak. Ámbár a gyűjtemények fenntartása és konzerválása teljes egészében az államot terhelné, a multban tapasztalt károsodás elke-

rülése céljából a választmány esetenként megadja beleegyezését, hogy a tárak a dotáció egy részét gyarapítás helyett fenntartásra fordíthassák.

Míg az előbbi táruk ellenőrzésére kiküldött bizottságok mindegyike arról tesz jelentést, hogy a tárakban nagy udvariassággal fogadták őket s adták meg nekik a kért felvilágosításokat s a jelentések szerint az első négy tár igazgatósága a lehetőség szerint teljesítette is az Egyesület esetleges kívánságait, melyeket a régebbi jelentések alapján az elhelyezés és más dolgokra vonatkozóan az Egyesület átirataiban nyilvánított, addig az Ásványtár ellenőrzésére kiküldött bizottságot ez alkalommal is megakadályozta a tár igazgatóság feladata elvégzésében. Egyébként az Ásványtár igazgatósága nem vette fel a számára közgyűlésileg megállapított dotációt.

Az 1934. évi közgyűlésileg megállapított költségvetésben előre látható bevételként 350.358 lej, kiadásként pedig 391.225 lej szerepelt, tehát a költségvetés 40.867 lej előre látható hiánnyal volt beállítva, tekintettel a 75 éves jubileum megünneplésére és az ezen alkalomra kiadandó Emlékkönyvre, valamint a Könyvtárnak beállított 10.000 lej rendkívüli segélyre. Különböző okok miatt a választmány jónak látta a jubileumi ünnepséget és a jubileumi Emlékkönyvet az 1934. évről elhalasztani s így az ezzel és más tételken is elért megtakarítással a megtakarított összeg az előirányzott kiadáshoz képest 54.725 lejt tett ki. Mégis a 248.888 lej tényleges bevételt és 336.500 lej tényleges kiadást szembeállítva, az előirányzott 40.867 lej helyett a hiány 87.612 lejt tesz ki, mely az Egyesület készpénzvagyonából fedeztetett s amely így az 1933. dec. 31-én feltüntetett 132.877 lejről az 1934. dec. 31-i állapot szerint 45.265 lejre csökkent. E helyzet azt követeli, hogy az 1935. évi költségvetési előirányzat számoljon a jövedelmek nagymérvű, sőt még várható csökkenésével.

Az E. M. E. vagyoni állapota 1934. dec. 31-én a következő volt: Alapok értékpapírjai, melyek közül csak a Magy. Kor. Járadékkötvények bírnak valamelyes reális értékkel, 262.151.86 lej, alapok takarékbetétei: 183.392 lej, kétes követelések: 18.667.37 lej, a Str. Regalá-Majális-utca 1. sz. ház vételára illetékekkel és költségekkel együtt: 1,693.000 lej, készpénz: 45.265 lej, összesen 1,602.476.22 lej, ami a múlt évi vagyonállapothoz képest 82.647 lej csökkenést jelent. A vagyonállaghoz járul még a gróf Wass Ottilia-féle ház értéke.

Amiként a számvizsgáló bizottság is megállapítja jelentésében, a hiány nem a jóváhagyott költségelőirányzati összeg túllépéséből, hanem az Egyesület csaknem egyedüli jövedelmi forrásának, a két ingatlan tiszta jövedelmének csökkenéséből ered. Itt részben a házbérek leszállításából, részben a fenntartási költségek, de különösen az adók emeléséből kifolyólag 98.000 lejjel volt kevesebb a jövedelem az előirányzatban beállítottnál. Ugyancsak 4370 lejjel volt kevesebb a kamatjövedelem is az előirányzottnál. Itt meg kell említenünk, hogy az Egyesület még nem kapta meg a kényszerült állami letétbe helyezett 4%-os Magy. Kor. Járadékkötvények kamatait az 1928., 1929., 1930. és az 1934. évekre. E kötvények évi kamata 10.358 lejt tesz ki.

1934. január 1-től 1934. december 31-ig bezárólag az E. M. E. szakosztályai a következő előadásokat tartották:

Népszerűsítő előadások (időrendben).

Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály:

1. *Pálffi Márton*: Hol és miféle veszedelem fenyegeti nyelvünket? 2. *Dr. Tavaszy Sándor*: A lelki élet és a lélekelemzés. 3. *Dr. Tavaszy Sándor*: Az életfilozófiák, különös tekintettel Bergsonra. 4. *Herepei János*: Szenczi Molnár Albert. (A tavaszi cikluson nem engedélyezték, decemberben engedélyezték.)

Természettudományi szakosztály:

1. *Xántus János*: A nagyekemezői földgázrobbanás. 2. *Dr. Tulogy János*: A barlangkutatóstan története és feladata. 3. *Dr. Ferenczi Sándor*: Barlangi állatok. 4. *Husz Ödön*: A mesterséges kiválasztás és a fajegészségtan (eugenika) alapjai. 5. *Dr. Szász Ferenc*: Meddig süt a nap? 6. *Cseke Domokos*: A virágok és rovarok. 7. *Dr. Balogh Ernő*: Részlet az anyag körforgalmából. 8. *Dr. Szász Ferenc*: Természeti erők és világtörténelem. 9. *Husz Ödön*: Fej, faj és lelki alkat.

Orvostudományi szakosztály:

1. *Dr. Lórencz Béla*: Veleszületett vérbaj. 2. *Dr. Koronka István*: A szervezet védelmi berendezéséről. 3. *Dr. Herskovits I.*: Periodikus Röntgenvizsgálatok fontossága a tüdővész elleni küzdelemben. 4. *Dr. Schmidt Béla*: Ami háznál felhasználható gyógyításra és ápolásra. 5. *Dr. Pataki Jenő*: Kuruzslókról. (Vetített képekkel.) 6. *Dr. Veress Ferenc*: Mit kell tudni mindenkinek a vérbajról?

Jog- és társadalomtudományi szakosztály:

1. *Dr. Küttel Lajos*: A szociális fizikától az örökbirtokig. (Vetített képekkel.)

Szakelőadások (időrendben).

Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály:

1. *Dr. Kristóf György*: Szabolcska Mihály Erdélyben. 2. *Dr. Jancsó Elemér*: Az irodalomtörténet mai módszerei. 3. *Dr. Biró Vencel*: Apór István és Erdély elnyugtatásának kezdete. 4. *Vita Zsigmond*: Eszményke-resés az erdélyi irodalomban. 5. *Dr. Jancsó Elemér*: Az erdélyi magyar szí-nészet hőskora.

Természettudományi szakosztály:

1. *Dr. Balogh Ernő*: A komárniki barlang.

Orvostudományi szakosztály:

1. *Dr. Koleszár László*: Desophago bronchialis sipolyról (eset kapcsán.) 2. *Dr. Kovács Margit*: Ismétlődő kétoldali tubaris terhesség különleges esete. 3—5. *Dr. Küttel Lajos*: Eugéniai kérdések és az átöröklés 3 részben. 6.

Dr. Váradi Gábor: Idegen test a hólyagban. 7. Dr. Boér László: Modern lakáshigiéne. 8. Dr. Osváth Lajos: Adatok a gonorrhéa gonitis kezeléséhez.

*

Az 1934. évre közgyűlésileg elfogadott munkatervzetbe felvett vándorgyűlést a választmány határozatából kifolyólag augusztus 25., 26., 27. és 28-ik napjain tartottuk meg. A vándorgyűlés orvoskongresszussal volt összekötve. Az E. M. E.-nek ez volt tizenharmadik, az uralomváltás óta ötödik vándorgyűlése és harmadik orvoskongresszusa. A vándorgyűlés báró Jósika János alelnök vezetése alatt folyt le, a helybeli rendezés munkáját pedig a választmány felkérésére nagy körültekintéssel és igazi szakavatottsággal dr. Szele Béla ügyvéd, a Brassói Lapok főszerkesztője, rendezőbizottsági elnök irányította, kit a vándorgyűlés díszülése, elismerése jeléül, a vándorgyűlés társelnökévé választott. A díszülésen Maksai Albert előadásával az Egyesület Kőrösi Csoma Sándor szellemének áldozott, a közebeden pedig a serlegbeszéd keretében az Egyesület alapítójának, gróf Mikó Imrének, jelentőségét dr. Koleszár László ismertette. Báró Jósika János alelnök magyar és német nyelvű méltatással az Egyesület nevében megkoszorúzta Honterus János szobrát. Koós Ferenc sírjára dr. Tavaszy Sándor, Zajzoni Rab István sírjára pedig Járosi Andor tette le az Egyesület koszorúját.

A vándorgyűlésről részletes beszámolót a vándorgyűlési Emlékkönyv fog adni, de itt is meg kell említenünk, hogy a vándorgyűlés felejthetetlen emlékeket hagyott a résztvevőkben. Már maga az a tény előrevetette a vándorgyűlés erkölcsi sikerét, hogy a Honterus-főgimnázium dísztermében tartott díszülésen a város polgármesterének, a különböző magyar és német egyházaknak és kulturális intézményeknek nevében mondott üdvözlések meleg vendéglátásról tanuskodtak, mely mindvégig valónak is bizonyult. A rendező bizottság a vándorgyűlés tiszteletére magasszínvonalú és anyagiakban is eredményes művészestélyt rendezett. Ami pedig az E. M. E.-nek legfontosabb, az előadások oly látogatottak voltak, hogy az előadóterem sokszor nem is tudta befogadni az érdeklődőket. Az előadások közül külön élménynek kell említenünk a dr. Huzella Tivadar budapesti egyet. tanár érdekes előadását a kísérleti biológiai kutatás újabb eredményeiről, amit mikrokinematografiai filmbemutatóval tett szemléltetővé a laikusok előtt is.

A város nevezetességeinek megmutatásában, kirándulások rendezésében és minden vonatkozásban a rendező bizottság ritkán tapasztalható készséget tanusított. Anyagi tekintetben is ez a vándorgyűlésünk eddig nem tapasztalt eredménnyel járt. Nemcsak, hogy az Egyesületnek nem kellett semmit visszatérítenie a rendező bizottság készkiadásából, hanem az Egyesület céljaira még a rendező bizottság tudott összesen 7108 lejt juttatni. Ezen összegből 4965 lejt a választmány az Egyesület betéteihez csatoltatott s elismerése jeléül a rendező bizottság elnökét, dr. Szele Bélát, az E. M. E. alapító tagjává választotta. A vándorgyűléssel kapcsolatban meg kell említenünk azt is, hogy mind a magyar, mind a német napisajtó nagy elismeréssel írtak a vándorgyűlésről és az Egyesületről, sőt több folyóiratban is visszhangra talált vándorgyűlésünk hatása.

A vándorgyűlésen a következő előadások hangzottak el:

Népszerűsítő előadások:

Bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi szakosztály:

1. *Dr. Tavasz Sándor*: A világnézet új kérdései. 2. *Dr. Gál Kelemen*: A közéletre való nevelés. 3. *Dr. Biró Vencel*: Az erdélyi magyar történetírás feladatai. 4. *Dr. gróf Teleki Domokos*: Az erdélyi török szőnyegekről. 5. *Csutak Vilmos*: Brassó és a Székelyföld viszonya a Rákóczi-szabadságharc alatt. 6. *Járosi Andor*: Az ifjúság irodalmi nevelése. 7. *Márkos Albert*: A nyelvtisztaságra való nevelés.

Természettudományi szakosztály:

1. *Dr. Szász Ferenc*: Meddig süt a nap? 2. *Bányai János*: A székelyföld ásványvizeinek eredete. 3. *Török Zoltán*: A brassó-háromszéki medence újkori földtörténete. 4. *Dr. Ferenczi Sándor*: A kolumbácsi légy Kolozsvár környékén 1934. május havában. 5. *Dr. Szádeczky K. Gyula*: Osborn Titanotherium monográfiája és jelentősége Erdély geológiájára. 6. *Dr. Balogh Ernő*: A koralloktól a korallokig.

Orvostudományi szakosztály:

1. *Dr. Koleszár László*: A kicsiny és a nagy termet biológiai okairól. 2. *Dr. Pataki Jenő*: Kuruzslókról. 3. *Dr. Schmidt Béla*: Élelmiszerek mint gyógyszerek. 4. *Dr. Parádi Ferenc*: Villamos balesetekről és halálról.

Jog- és társadalomtudományi szakosztály:

1. *Dr. Küttel Lajos*: Eugeniai kérdések. 2. *Dr. Oberding József György*: A korporatív állam. 3. *Dr. Tusa Gábor*: Gróf Mikó Imre mint kisebbségi politikus. 4. *Petrovay Tibor*: A szövetkezetek társadalmi jelentősége.

Az orvoskongresszus előadásai:

1. *Dr. Küttel Lajos*: Az anaphylaxiáról. 2. *Dr. Márkos György*: Allergiás betegség-e a pneumónia, különös tekintettel a reconvalescens savó értékére. 3. *Dr. Bálint Sándor*: Savbázis egyensúly a csecsemőkorban. 4. *Dr. Grünwald Ernő*: Csecsemők és kis gyermekek hasi fájdalmai. 5. *Dr. Márkos György*: A reconvalescens savó értéke a fertőző betegségeknél és előnye az antitoxikus savóval szemben. 6. *Dr. Kappel Izidor*: A Pfeffer-féle mirigylázról esetek kapcsán. 7. *Dr. Herskovits Izidor*: A hasi szervek röntgenvizsgálatának célszerű sorrendje és metodikája. 8. *Dr. Grünwald Ernő*: Bemutatások a gyermekgyógyászat röntgenológiája köréből. 9. *Dr. Traub Vilmos*: Szív és véredény-szifilisz kórisméje, kórjósata és kezelése. 10. *Dr. Heller József*: Méhen kívüli terhesség klinikumáról, néhány operált és gyógyult eset kapcsán. 11. *Dr. Czákó József*: Ileusos tüneteket okozó elsődleges caecum-sarcoma esete. Naevus-ból kiinduló universális carcinoma. 12. *Dr. Herskovits Izidor*: Lúgmarás okozta ritkább nyelőcső és gyomorelváltozá-

sok röntgenképe. 13. *Dr. Goldberger Ede*: A serologiai szifilisz reakciók lényege és jelentősége. 14. *Dr. Veress Ferenc*: Modern szifilisz gyógyítás. 15. *Dr. Goldberger Ede*: Az antiszifilitikumok hatásmódja. 16. *Dr. Veress Ferenc*: Húgycsőkankó nehezen gyógyuló eseteiről és azok sikeres kezeléséről. 17. *Dr. Koleszár László*: Trigemínus neuralgia gyógyítása saját tapasztalatok alapján. 18. *Dr. Koleszár László*: A Highmor-gennyedések diagnostikájáról. 19. *Dr. Steiner Pál*: Bemutat egy fejtetről operált malignus tumor esetet, hiánypótlás olasz plasztikával. 20. *Dr. Steiner Pál*: Pararenális daganatok. 21. *Dr. Heller József*: Vérzéscsillapítás céljából alkalmazott gummival való haskörülszorítás veszélye. 22. *Dr. Ing. Róbert Schultze*, mint vendég: Gibt es eine künstliche Beeinflussung des Geflechtes? 23. *Dr. Huzella Tivadar*: A kísérleti biológiai kutatás újabb eredményei orvosi nézőpontból, mikrokinematográfiai filmbemutatóval. 24. *Dr. Goldenberg Pál*: Korszerű szexuálpatológiai jelenségek, a nemi élet zavarai és rendellenességei napjainkban. 25. *Dr. Koleszár László*: Primér mastoiditisről saját esetek kapcsán. 26. *Dr. Osváth Lajos*: A rheuma histamin kezeléséről (iontophorezis).

Az előadásokat nagyszámú hozzászólás követte.

*

Az évi rendes közgyűlésen s a vándorgyűlésen kívül hét rendes és egy rendkívüli választmányi ülést tartottunk. A február 19-én tartott rendkívüli ülésen a választmány a folyóirat és Emlékkönyv nyomdai munkálataira beérkezett ajánlatok ügyében döntött. A rendes üléseken az iktatókönyv 460 ügyszámát intézte el 138 jegyzőkönyvi szám alatt.

Az anyagi lehetőségek keretében az Egyesület igyekezett az ország nevezetesebb tudományos és társadalmi megnyilvánulásaiban is résztvenni. A május elején a fővárosban tartott országos természettudományi kongresszusra Egyesületünk Bányai János és Török Zoltán tanárokat küldötte ki. A kongresszusról megjelenendő Emlékkönyv számára felkérésre beküldöttük az E. M. E. multjára és jelenére vonatkozó adatokat, valamint az alapító gróf Mikó Imrének és az első természettudományi szakosztályi elnöknek, Brassai Sámuelnek, fényképét. A július 29-én Kőrösi Csoma Sándor szülőfalujában tartott jubileumi emlékünnepre és emléktábla megkoszorúzásra dr. Tavaszy Sándor szakosztályi elnököt küldötte ki az Egyesület. A „Zilahi Kaszinónak“ 100 éves jubileumán való képviselőnkre dr. Bölöni Zoltán ottani ügyvédet kértük fel.

A folyóiratunkkal kapcsolatos csereviszonyon kívül Egyesületünk elég élénk összeköttetésben állott külföldi tudományos intézetekkel és egyes tudósokkal. Legtöbbször régi kiadványaink egyes példányait kérték, vagy pedig gyűjteményeink ritkább példányairól kértek leírást, fényképet, olykor az eredetinek kikölcsönzését vagy épen csereviszonyba akartak lépni. Amennyiben régi, vagy újabb kiadványainkat kérték, a kérést mindig teljesíthettük, ha még volt küldhető példány. A táraakra vonatkozó kéréseket minden esetben pártolólágg tettük át az illető tárigazgatóságához, egyidejűleg erről értesítettük a hozzánk fordulókat. A hozzánk érkezett cserekönyveket és folyóiratokat mindig átküldöttük könyvtárunk számára.

Szomorú köteleességet teljesítünk elhunyt tagtársaink felsorolásával. A kimutatás természetesen nem tarthat számot a teljességre. Az 1934. évben

elhaltak: Dr. Cseke Vince közjegyzőhelyettes, Gombos Benő ügynök, dr. Jeney Elek ügyvéd, özv. báró Jósika Lajosné, báró Kemény Anna, báró Kemény Pál nagybirtokos, id. Szász István földbirtokos, dr. Szigeti Imre orvos, Vass Domokos tanár, az Egyesületnek tizenöt éven keresztül volt házigondnoka. Szomorúan mondunk utolsó Istenhözadót mindannyioknak, mert a felsoroltak kivétel nélkül szorosabb kapcsolatban állottak az Egyesülettel. Özv. báró Jósika Lajosné és báró Kemény Annát hagyományos kapcsolatok fűzték Egyesületünkhöz, családjaik nevüket gyűjteményeinkben is, elsősorban levéltárunkban, megőrkítették s ők személyileg is mindig meleg érdeklődést tanúsítottak Egyesületünk ügyei iránt, közgyűléseinken is mindig itt láthattuk őket. Dr. Jeney Elek 1931-ben tartott vándorgyűlésünk alkalmával még aktív szerepet vitt a vándorgyűlés helyi rendezésében. Dr. Szigeti Imre lelkes munkásságát az orvostudományi szakosztály jegyzőkönyvei és népszerűsítő előadássorozataink is bizonyítják. Ravatalára a szakosztály koszorút helyezett és sírjánál dr. Koleszár László emlékezett meg érdemeiről. Hűséges házigondnokunk, Vass Domokos, sírjára az Egyesület helyezett koszorút.

*

E beszámoló csak szürke felsorolása az 1934. évvel továtűnt eseményeknek, mert nehéz lenne és hosszúra nyúlna felidézni az eseményeket kiváltó okokat és az azokat követő hatásokat. Az E. M. E. 1934. évi működésében vannak reményt megcsillogtató mozzanatok, hogy működése minden nehézségen keresztül helyes úton halad s mindinkább kiteljesül, de vannak olyanok is, melyek komoly meggondolásra készítenek. Talán nem tévedünk, ha az előbbieket látjuk túlsúlyban.

Dr. Kántor Lajos
titkár.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület felhívása a régi irományok megmentésére.

Merza Gyula birtokos úr, az E. M. E. ellenőre, abból az alkalomból, hogy a minap egy tekintélyes család levéltára került városunkban papírmalomba és a veszendőbe menő értékes családi levéltárnak csak a véletlen folytán lehetett egy kis töredékét megmenteni, az *Ellenzék* napilap 1935. február 3-i számában „Mentsük meg a régi családtörténeti emlékeket“ címen cikket közölt. A cikkben felhívta a figyelmet arra a tényre, hogy még napjainkban is értékes iratok semmisülnek meg a hozzánemértés vagy a nemtörődés miatt. Különösen a halálesetek után szokott ez megtörténni, mikor az örökös nem nagy jelentőséget tulajdonít a padláson vagy más helyen levő levelesládának s annak tartalmát alkalmatlan lomnak tekintve, veszni hagyja. Pedig ily módon sokszor értékes irományok semmisülnek meg, melyeknek közkinccsé tételével a tudományos kutatásnak hasznos szolgálatot tehetünk. Cikkirő annak hangsúlyozásával, hogy az Erdélyi

Múzeum-Egyesület szívesen vállalja az ilyen anyag tekintetében a szakszerű felvilágosítást és a neki adományozott vagy nála letétbe helyezett anyagot szakszerű kezeléssel biztosítja az utókor számára, felhívta a t. közönség figyelmét, hogy az Erdélyi Múzeum-Egyesület 75 éves jubileuma alkalmából azok, kiknek birtokában régi iratok, gyászjelentések, levelezések stb. vannak, szíveskedjenek azokat a jubiláló Egyesületnek ajándékozni, vagy nála letétbe helyezni.

Merza Gyula a fenti cikkében mondottakat indítványként az E. M. E. 1935. február 17-én tartott jubileumi közgyűlésen is előterjesztette s példaadásként régebbi keletű adományaihoz 4 drb. értékes régi gyászjelentést ajándékozott az Egyesület levéltára számára.

A közgyűlés köszönettel fogadta az újabb ajándékozást, de különösen örömet nyilvánította az indítvány felett, mert ezzel alkalom adódott, hogy az Egyesület felhívja mindazok figyelmét, kiknek számára nem lehet közömbös, hogy a mult adatai megsemmisülnek-e vagy hozzáférhetőek lesznek a tudományos kutatás céljára. Ezért az ünnepi közgyűlés határozatban mondtotta ki, hogy az Egyesület folyóiratában is közli az indítványt s tiszteletteljesen kéri mindazokat, akik tehetik, hogy a nemes célú indítvány szellemében járjanak el. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület 75 évét beszédesen jellemezné és az Egyesület jelen szellemét igazolná az utókor előtt is, ha a megértők szíves támogatásával mostani nehéz helyzetünkben legalább levéltárunkat sikerülne számottevően gyarapítani. Egyébként is a régi irományok magánkézben ritkán részesülhetnek szakszerű kezelésben s legtöbbszőr az egérrágás, penészesedés és romlás veszélye fenyegeti őket, míg az E. M. E. levéltárában a szakszerű kezelés és megfelelő elhelyezés biztosítja számukra az emberi számítás szerinti örök megőrzést.

Elnökség.